נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

חמשה גובין מן המחוררין. אע"ג דקתני מנייהו תנא ושייר הא דתנן בפרק הניזקין (גיטין דף מח: וסס"ז) אין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים והא דפריך בפרק קמא דקידושין (דף טז: וסס) גבי ארבעה מעניקין להם שלש באשה ושלש יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר לאותה מלוה לא יחזיר מוצאו מוצאו למלוה ואפי' הלוה מודה שהוא חייב לו ומפרש התם[ח] דחייסין שמא פרעו ומן הלוה נפל וזה שהוא מודה עצת קנוניא היא ביניהם לטרוף לקומות ויחלקו ביניהם. **וחכ"א כו'.** לאחריות טעות סופר הוא ומריף ממשעבדי ומפסדי לקומות. וכני פלוגתיה דר"מ ר"י הוה בהדייהו שבדורו היה: **ושאני ליה כו'.** דבכתובה אית ליה אחריות [ט]ט"ס הוא: **מן המחוררין.** [י]אם יש נכסים בני חורין אצל המייב נגבין ואם לאו אין נגבין מן המשועבדין: **פירות ושבח פירות.** כדתנן במס' גיטין (מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם. ובשנים אוחזין בטלית (ב"מ יד:) מפרש לאכילת פירות ולשבח קרקעות כילד הרי שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה בדין מתחת יד הלוקח עם שבח שהשביח הלוקח בזבל ובניר ועם פירות שבה שהגזל טורפה ממנו שהרוא חוזר על המוכר שמכרה לו באחריות גובה קרן מנכסים משועבדין ושבח מנכסים בני חורין ולא מן המשועבדין מפני תיקון העולם לפי שאין קונין ואין הלוקח יודע בכמה להזהר: **והמקבל עליו לזון כן אשתו וכא אשתו.** אף הוא[כ] אין גובה מן המשועבדים לפי שאין קונין ואין כתובים. והא דתנן בהנושא[ל] והיא מזונות מנכסים משועבדין מפני שהיא כבעל חוב מוקמינן לה התם (לקמן קב:) בשקנו לה מידו דסתם קנין לכתיבה עומד: **וגט חוב.** כל שטרות נקראין גט: **הכא לא כתבה ליה התקבלתי.** ואשמעינן מתני' דאע"פ שלא כתב לה כתובה לא אמרינן מחלה לו עלה אלא אמרינן סמכה על תקנת ב"ד שהכל יודעין שהנושא אשה יש לה כתובה: **מאי חייב נמי דקתני מן המחוררין.** אע"פ שלא כתב לה אחריות תנאי ב"ד הוא להיות כל נכסיו אחראין לה בעודם לפניו אבל אם מכרם אינה טורפת לקוחות הואיל ולא נכתב בשטר ולא אמרינן אחריות טעות סופר הוא: **אחלתה באונס.** תחלתה של בעילה: **וסופה.** של בעילה. ולקמיה פריך אונס דשריא רחמנא היכי משכחת לה: **כשבויה היקילו.** שלא רחיטה שנבעלה וכי קאמר איהו בנבעלה: **יצר אלבשה.** וגם זה אונס שבתחלת בעילה שהיא באונס הלבישה הבועל יצר: **והיא.** מיעוטא הוא כלומר בסתם אשה אמרתי לך טעם האיסור תלוי בלא נתפשה הא נתפשה מותרת ויש לה אשה אלא שאע"פ שבגלו לה בעל ולבעל אחרת בעלמא היא ולא אמרינן בעילת שבעל מעגלה הוי קידושין, דקסבר כל הבועל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל, ולא נתכוין לחזור ולקדשה (שם): ובין דלא בעיל מניה גיטא לאו אשתו הוא ואי זיגתה הרי היא כפנויה שזינתה ומותרת לו (יבמות קז).

מוסף רש"י

יש בהן אחריות נכסים. שעבוד קרקעות שיגבה מהן (ב"מ יב:). חמשה גובין מן המחוררין. מנכסים בני חורין ולא מנכסים משועבדים (ב"ק צה:). פירות ושבח פירות. תנן במסכת גיטין אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות מנכסים משועבדים מפני תקון העולם, הפסד לקוחות (שם). גט חוב. שטר חוב, שאין בו אחריות. שלא שעבד לו ליה בשעת הלואה את נכסיו ולא כתב לו כל נכסי אחראין לך לפרוע מלוה זה (שם). בשבויה היקילו. דספיקא בעלמא הוא (ב"ק קיד: וכעי"ז לעיל כב:). ואיזו זו אשת כהן. דהיא מיעוטא משמע, היא אשת ישראל הוא דיש חילוק בין נתפשה ללא נתפשה, אבל כהן אין חילוק (יבמות נה:). והיא לא נתפשה אסורה. והיא מיעוטא הוא והכי דיש היא אשה שתמת בקדושיה נמוכין היא דכי לא נתפשה אסורה לבעלה, ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת. שאפילו זנתה שלא באונס מותרת לבעל ולבועל (נדה נב: וכעי"ז יבמות ק:). ואיזו זו שקידושיה קדושי טעות. כגון על מנת שאני כהן והרי הוא ישראל, וכגון קטנה שאין מעשיה כלום ואמה נמי אין ביה לקדשה (נדה נב:). ממאנת והולכת לה. דלאו ניסואין הוי, לענין זנות נמי לא מיתסרא עליה, דפנויה בעלמא היא ולא אמרינן בעילת שבעל מעגלה הוי קידושין, דקסבר כל הבועל על דעת קידושין הראשונים הוא בועל, ולא נתכוין לחזור ולקדשה (שם); וכיון דלא בעיל מניה גיטא לאו אשתו הוא ואי זיגתה הרי היא כפנויה שזינתה ומותרת לו (יבמות קז).

תוספות רי"ד (המשך)

אלא מבב' הכרתני בברייתא ה' גובין מן המחוררין וכו'. איבע"א ר"י התם כתבה ליה התקבלתי. פי' אשה קמחלה ליה ויכולה היא למחול. אבל הכא לא כתבה ליה התקבלתי פי' במתני' הוא כתב לה שדה שוה מנה והיא לא מחלה לו הלכך לא עשה כלום: אם תשתבאי וכו' אמר אבוה דשמואל אשת ישראל שנאנסה אסורה לבעלה פי' מדרבנן. דאע"ג דמדאורייתא אונס ביישראל שרי כדנפקא מיהוא לא נתפשה א"נ מולנערה לא תעשה דבר חיישינן שמא תחילתה באונס וסופה בדצון ופליגא דאמר רבא כל שתחלתה באונס ובסוף היא אומרת הניחו לו שאלמלא לא נזקק עמי הייתי שוכרתו מותרת מ"ט יצר אלבשה פי' תחלת ביאה וסוף ביאה. תניא כוותיה דרבא והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שתחלתה באונס וסופה בדצון: תניא אידך והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת שאע"פ שנתפשה אסורה ואיזו זו אשת כהן גרסי' ג) בהמדיר אר"י א"ש והיא לא נתפשה אסורה הא נתפשה מותרת ויש לך אחרת [שאע"פ] שלא נתפשה מותרת ואיזו זו שקידושיה קידושי טעות. פי' כגון שקידשה ע"מ שהוא כהן ונמצא לוי ונמצא

לגבות פירותיו אינו גובה אותן ממשעבדי אלא מבנ"ח ושבח קרקעות פי' גזל שדה ומכרה לאחר והשביחה ובא נגזל וטורפה מלוקח ובא לוקח על גזלן לטרוף קרן ושבח הקרן גובה מנכסים משועבדים והשבח גובה מב"ח והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו ושט"ח שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בה אחריות מאן שמעת ליה דאמר גבי שט"ח אחריות לאו ט"ס הוא ר"מ וקתני כתובת אשה שאין בה אחריות אלמא לית ליה לר"מ תקנות שמעון בן שטח. איבע"א ר"מ איבע"א ר"י איבע"א ר"מ מאי חייב דקתני מן המחוררין. פי' ולעולם לית ליה לר"מ תקנות שמעון בן שטח. והא דקתני בתולה גובה מאתים לא ממשעבדי

פר א מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הלכ' ז סמג עשין מד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף ו:

פה ב מיי' פ"ט שם הל' ז סמג עשין עג טוש"ע שם סי' שעב סעיף ז:

פו ג מיי' וסמג שם טוש"ע שם סימן שעב סעיף ז:

פז ד מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכ' יח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קיד סעיף ד:

פח ה מיי' פכ"ד שם הלכ' יט ופ"ח מהל' אישות כ"אה הלכה ט סמג עשין מח:

פט ו מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה יט [ופי"ח מהל' אישות כ"אה הלכה מ] טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף יא:

צ ז מיי' פי"ח מהלכות אישות כ"אה הלכ' ח סמג לאוין קכה טוש"ע שם סי' ו סעיף י:

צא ח מיי' פ"ג שם הלכה ג:

צב ט מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה כ סמג עשין מח:

תורה אור השלם

1. שָׂרִים עָצְרוּ בְמִלִּים וְכַף יָשִׂימוּ לְפִיהֶם: איוב כט ט
2. וְשָׁכַב אִישׁ אֹתָהּ שִׁכְבַת זָרַע וְנֶעְלַם מֵעֵינֵי אִישָׁהּ וְנִסְתְּרָה וְהִיא נִטְמְאָה וְעֵד אֵין בָּהּ וְהִוא לֹא נִתְפָּשָׂה: במדבר ה יג

גליון הש"ם

גמ' יצר אלבשה. עי' ב"ק דף מא ע"א תוס' ד"ה אונס וכו' אע"ג דאבוה דשמואל וכו'. עיין שער המלך פ"ה מהלכות יסודי התורה ה"ג:

תוספות רי"ד

אין בהם אחריות נכסים יחזיר פי' ח) למלוה לצורר ע"פ צלוחיתו ונהדר ליה ללוה לצורר ע"פ צלוחיתו דלוה קאמר להדר"מ. שאין ב"ד נפרעין מהן דברי ר"מ ר"י אומר בין כך ובין כך לא יחזיר מפני שב"ד נפרעין מהן. פי' מן הלקוחות דס"ל אחריות ט"ס הוא ואפי' שטר שאין בו אחריות גובה מנכסים משועבדים הלכך אם אין החייב מודה לא יחזיר דחייש' לפרעון ואם החייב מודה לא יחזיר דחיישינן לקנוניא ורבינו יצחק פוסק דהכי הלכתא. ריש"א ר"מ וסיפא ר"י וכ"ת כולה ר"מ ושאני לה לר"מ בין כתובה לשטר פי' דדוקא בשטר קאמר דאחריות לאו ט"ס הוא אבל בכתובה מודה דט"ס הוא הואיל דהוא תנאי ב"ד ואי אמרת השתא בשט"ח דקיהיב מלוה זחי דא"ל לא שדי אינש זחי בכדי אר"מ דאחריות לאו ט"ס הוא כתובה דלא יהבה אשה כלום לא כ"ש י"ל דכתובה מודה ר"מ דאית ליה תקנות שמעון בן שטח. וכיון דתקנות ב"ד הוא אע"ג דלא נכתב בכתוב דמי ומי שני ליה דהתניא ה' גובין מן המחוררין. פי' ולא ממשעבדים כדתנן בגיטין אין מוציאין לאכילת פירות ולמזון האשה והבנות מפני תקון העולם ואלו הן פירות גזל שדה מלאה פירות ואכלן וחזר נגזל ולקחה מגזלן ובא

ח) היינו לאוקימתא דשמואל בנ"מ (דף י"ג) וי"ל דלא מהדרינן ליה לצורר ע"פ צלוחיתו היינו משום דליה הא אמר להד"מ. ג) מלשון רב"ו שמתה נרסינן בהמדיר משמע שלא היה גורם כבלן לימרת דשמיל. ג) אינו מוכן דמאי כ"ש הוא זה ואולי דל"ל יאמילו ע"מ שהוא לוי וכו' ומה שמביא כדפסיק ליה הלכתא כר"ש. יש לעיין דהא בלשנה יוחסין גם ר"ש מודה וכלאמרינן התם:

ח) ר"ק לה., ב) [לעיל כב. יש"ינ], ג) [עי' תוס' מגילה כא.], ד) [עי' תוס' יבמות נו: ד"ה ואיזו], ה) [יבמות נו:], ו) [לקמן עד. יבמות ק: נדה נב.], ז) [עי' תוס' יבמות נו: מוד"ה ואיזו ועוד שם ק: ד"ה ואיזו כו' אמתכתא בעלמא היא כו'], ח) [ב"מ יג.], ט) [תע"ג דבשטרי אמרינן לאו טעות סופר הוא בכתובה מודה הואיל דתנאי ב"ד הוא], י) מנכסי בני חורין לבד אם יש כו' כל"ל, ס"ל, כ) [הגה. רש"ל], ל) [לקמן קא:], מ) [דף כ: ד"ה ואין], נ) [עי' תוס' יבמות נ: ד"ה לקמן ג: ד"ה למעוטי וכו' ומש"ס בס"ד על הגליון],

ממורס ונתינה לישראל. אע"ג דאית לה כתובה ותנאי כתובה דלמשקל ומיפק ליה לה תנאי כתובה דפרקונה דמעיקרא לא אשתעבד לה: **שאין אני קורא בה ואותביך לאיתנו.** שזהו תנאי כתובה לישראלית: **רבא אמר כו'.** בממזרת ונתינה כתבי סבירא ליה דלא אשתעבד לה אבל בגלמנה לכ"ג פליג עליה ואמר מעיקרא לא אשתעבד לכהנת ואהדריך למדינתך אלא מחמת שאסרה השבויה עליו אבל לגאסרת מחמת דבר אחר לא נשתעבד דתנאי כתובה דישראל וכהן שוין אלא שהכהן מתנה עמה שאפי' תאסר עליו מחמת שבייתה לא תפסיד כתובת פרקונה: **המדיר את אשתו.** מלהנות לו: **פודה.** ואע"פ שפופו לגרשה מחמת נדר: **ואינו פודה.** לקמן מפרש טעמיה: **או בנשבית ולבסוף הדירה.** [כלומר או אפי' כשנשבית ולבסוף הדירה] נמי אמר ואע"ג דאיכא למימר לא הדירה אלא להפטר מן הפדיון: **מאי לאו כמדיר אשם כהן.** בכהן שהדיר את אשתו דאי ישראל לא אמר ר' אליעזר פודה שהרי אין אני קורא בה תנאי כתובת ישראל ואותביך לי לאיתנו אלא בכהן קיימין ומשום שאני קורא בה ואהדריך למדינתך קאמר ר' אליעזר פודה ואע"ג דאיסור דבר אחר גרס לה [ליאסר עליו ואכ"ל כרבי אליעזר ורבא כר' יהושע דאמר אינו פודה הואיל ואיסור דבר אחר גרס לה]: **הכא במאי עסקינן כו'.** כלומר לעולם רבי אליעזר ורבי יהושע לאו בפלוגתא דאבי ורבא פליגי ואי באיסור דבר אחר שלא על ידי נדר אי נמי בבהנת ע"י נדר דכולי עלמא אי כאבי אי כרבא והכא כגון שנדרה היא וקיים לה הוא שאמר יתקיים או החרים ולא הפר ביום שמעו ובישראל פליגי וטעמא דרבי יהושע דקסבר היא נתנה אצבע בין שיניה ונוסכתו כלומר היא גרמה לעצמה לבטל תנאה שאין אני יכול לקרות בישראל ואותביך לאיתנו ור' אליעזר סבר הוא נתן אצבעה בין שיניה לינסך שלא הפר לה: **מה לי הדירה ולבסוף נשבית.** הא לא הערים מידי שהרי היא התחילה בנדר: **ואבי מתרץ לטעמיה.** למימר לאו תנאי היא אלא דכ"ע כוותי קיימי וכן רבא מתרץ לטעמיה: **דחייב לפדותה.** שהרי אני קורא בה בין בתחלת התנאי בין בסוף קיומו ואהדריך למדינתך ואע"ג דאיסור דבר אחר גרס לה אהדריך למדינתך הוא: **ממורס ונתינה לישראל אין חייב לפדותה.** שאין אני קורא בה לא בשעת התנאי ולא בסופו ואותביך לי לאיתנו: **מדיר אשם כהן נמי.** כהן שהדיר את אשתו נמי שתנאי הראשון ואהדריך למדינתך הוא ואפשר לו לחול בשעת התנאי ואפשר לו לקיימו בסופו חייב לפדותה דהיינו כגלמנה לכ"ג: **כי פליגי בישראל שהדיר את אשתו.** שתנאו הראשון ואותביך לאיתנו היה לאו לחול) אבל בסופו אי אפשר לקיימו ר' אליעזר אזל נתר מעיקרא כו': **דאינו חייב לפדותה.** גלמנה שאין אני קורא בה ואהדריך למדינתך מחמת שבייה שלא מחמת דבר אחר וממזרת שאין אני קורא בה ואותביך לאיתנו לא בתחילה ולא בסוף: **כי פליגי במדיר בין אשם כהן.** דמעיקרא בשעת התנאי קיימן ביה ואהדריך מחמת שבייה ובסוף איכא איסור דבר אחר וכן במדיר אשת ישראל מעיקרא קיימן בה ואותביך לאיתנו ובסוף לא קיימן בה הכי: **הכיר בה בעלה.** עד שלא מת נודע לו שנשבית ונתחייב בפרקונה במיין: **תכיבי.** רבי חייא שהוא דודו אחי אביו לית ליה דלא אמר אלא בנשבית ולבסוף הדירה ואמר אי אינו חייב לפדותה אינו חייב לפדותה ואמר רבא אמר רבי אליעזר אמר רבי יהושע אמר רבי אליעזר אמר רבי יהושע אמר רבי אליעזר אמר רבי יהושע

אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהם מפני תקון העולם [2]**הא בכדי דמיהן פודין אע"ג דפרקונה יותר על כתובתה ורמינהי נשבית והיו מבקשין ממנו עד עשרה בכתובתה** [3]**פעם ראשונה פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה ר"ש בן גמליאל אומר אם היה פרקונה כנגד כתובתה פודה אם לאו אינו פודה רבן שמעון בן גמליאל תרי קולי אית ליה: לקתה חייב לרפאותה: תנו רבנן** [4]**אלמנה ניזונת מנכסי יתומין וצריכה רפואה הרי היא כמזונות רבן שמעון בן גמליאל אומר** [5]**רפואה שיש לה קצבה נתרפאת מכתובתה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות אמר רבי יוחנן עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהות צריכה רפואה כל יומא אתו לקמיה דר' יוחנן אמר להו** [6]**איזילו קוצו ליה מידי לרופא אמר רבי יוחנן** [7]**עשינו עצמינו כעורכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר** [8]**ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר** [9]**אדם חשוב שאני: מתני'** [10]**לא כתב לה** [11]**בנין דכרין דיהוו ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון חייב שהוא תנאי ב"ד** [12]**בנן נוקבן דיהוין ליכי מינאי יהוין יתבן בביתי ומיתזנן מנכסי עד דתלקחון לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין** [13]**את** [14]**תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי** [15]**מיגר אלמנותיך בביתי חייב שהוא תנאי בית דין כך היו אנשי ירושלים כותבין** [16]**אנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלים אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו היורשין ליתן לך כתובתיך לפיכך אם רצו יורשין נותנין לה כתובתה ופוטרין אותה: גמ' אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו ומי איכא מידי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא תירות ואתו רבנן ומתקני דתירות ברתא הא נמי דאורייתא הוא דכתיב** [2]**קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים** [3]**בשלמא בנים בידיה קיימי אלא בנתיה מי קיימן בידיה הא** [4]**קא משמע לן דנלבשה וניכסה וניתיב לה מידי כי היכי דקפצי עלה ואתו נסבי לה ועד כמה אביי ורבא דאמרי תרוייהו** [5]**עד לעישור נכסי ואימא דאב לירות דבעל לא לירות אם כן אב נמי מימנע ולא כתב ואימא היכא דכתב אב** [6] **לכתוב בעל היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל** [7]**לא פלוג רבנן בת בין הבנים נמי תירות כנחלה שויוה רבנן בת בין הבנות תירות לא פלוג רבנן ותיגבי ממטלטלי ככתובה שויוה רבנן תטרוף ממשעבדי** [8]**ירתון תנן ואימא אף על גב דליכא** [9]**מותר דינר** [10]**במקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא לא תקינו רבנן רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה אזיל למיכתב לה כתובתה שמע יהודה בר מרימר נפק אתא איתחזי ליה כי מטו לפיתחא הוה קא מפטר מיניה אמר ליה ניעול מר בהדאי**

חזייה

[6]**אין פודין את השבויין יותר על כדי דמיהם מפני תקון העולם** [2]**הא בכדי דמיהן פודין אע"ג** דפרקונה יותר על כתובתה ורמינהי נשבית והיו מבקשין ממנו עד עשרה בכתובתה [3]פעם ראשונה פודה מכאן ואילך רצה פודה רצה אינו פודה ר"ש בן גמליאל אומר אם היה פרקונה כנגד כתובתה פודה אם לאו אינו פודה רבן שמעון בן גמליאל תרי קולי אית ליה: לקתה חייב לרפאותה: תנו רבנן [4]אלמנה ניזונת מנכסי יתומין וצריכה רפואה הרי היא כמזונות רבן שמעון בן גמליאל אומר [5]רפואה שיש לה קצבה נתרפאת מכתובתה שאין לה קצבה הרי היא כמזונות אמר רבי יוחנן עשו הקזת דם בארץ ישראל כרפואה שאין לה קצבה קריביה דרבי יוחנן הוה להו איתת אבא דהות צריכה רפואה כל יומא אתו לקמיה דר' יוחנן אמר להו [6]איזילו קוצו ליה מידי לרופא אמר רבי יוחנן [7]עשינו עצמינו כעורכי הדיינין מעיקרא מאי סבר ולבסוף מאי סבר מעיקרא סבר [8]ומבשרך לא תתעלם ולבסוף סבר [9]אדם חשוב שאני: מתני' [10]לא כתב לה [11]בנין דכרין דיהוו ליכי מינאי אינון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקהון דעם אחוהון חייב שהוא תנאי ב"ד [12]בנן נוקבן דיהוין ליכי מינאי יהוין יתבן בביתי ומיתזנן מנכסי עד דתלקחון לגוברין חייב שהוא תנאי בית דין [13]את [14]תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי כל ימי [15]מיגר אלמנותיך בביתי חייב שהוא תנאי בית דין כך היו אנשי ירושלים כותבין [16]אנשי גליל היו כותבין כאנשי ירושלים אנשי יהודה היו כותבין עד שירצו היורשין ליתן לך כתובתיך לפיכך אם רצו יורשין נותנין לה כתובתה ופוטרין אותה: גמ' אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי מפני מה התקינו כתובת בנין דכרין כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו ומי איכא מידי דרחמנא אמר ברא לירות ברתא לא תירות ואתו רבנן ומתקני דתירות ברתא הא נמי דאורייתא הוא דכתיב [2]קחו נשים והולידו בנים ובנות וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים [3]בשלמא בנים בידיה קיימי אלא בנתיה מי קיימן בידיה הא [4]קא משמע לן דנלבשה וניכסה וניתיב לה מידי כי היכי דקפצי עלה ואתו נסבי לה ועד כמה אביי ורבא דאמרי תרוייהו [5]עד לעישור נכסי ואימא דאב לירות דבעל לא לירות אם כן אב נמי מימנע ולא כתב ואימא היכא דכתב אב [6] לכתוב בעל היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל [7]לא פלוג רבנן בת בין הבנים נמי תירות כנחלה שויוה רבנן בת בין הבנות תירות לא פלוג רבנן ותיגבי ממטלטלי ככתובה שויוה רבנן תטרוף ממשעבדי [8]ירתון תנן ואימא אף על גב דליכא [9]מותר דינר [10]במקום דקא מיעקרא נחלה דאורייתא לא תקינו רבנן רב פפא איעסק ליה לבריה בי אבא סוראה אזיל למיכתב לה כתובתה שמע יהודה בר מרימר נפק אתא איתחזי ליה כי מטו לפיתחא הוה קא מפטר מיניה אמר ליה ניעול מר בהדאי

חזייה

נדוניא לא חלקו: **בא בין הבנים פירות.** [6][כיון דטעמא משום נדוניא הוא היכא דאין לו בנים ממנה אלא] יש לו בת מן אשה אחת ובנים מן האחרת תטול בת הימידה כתובת אמה לירש נדוניא שנתן אבי אמה מאי שנא דתקון בנין דכרין: **בנחלה שויוה רבנן.** דירתון תנן ואין בת יורשת בין הבנים: **בא בין הבנות פירות.** יש לו בת מן אשה אחת ובנות מן האחרת תטול בת הימידה כתובת אמה לירש נדוניית אבי אמה דהא ר"ג שויוה כנחלה לבת בין הבנות: **לא פלוג רבנן.** במשפט כתובת בנין דכרין דבת בין הבנים לא תשקול ובת בין הבנות תשקול: **ותגבי ממטלטלי.** כיון דטעמא משום נדוניית אבי האם הוא אלמה אמרינן לעיל (דף נ:) כשם שאין הבנים יורשין אלא מקרקע ואוקימנא בכתובת בנין דכרין: **ככתובה שויוה רבנן.** ומטלטלי דיתמי לא משתעבדי לשטרא: **תטרוף ממשעבדי.** אי ככתובה שויוה ולקמן פליגי בה ברים פרק אע"פ [נה.]: **ירתון תנן.** ואין יורשה במשועבדין: **ואימא אע"ג דליכא מותר דינר.** יתר על שני המתודות יטלו כתובת אמם כדין בנין דכרין אלמה תנן בפרק מי שהיה נשוי (לקמן צא.) אין שם אלא שתי כתובות חולקין בשוה: **מקום דמיעקרא נחלה דאורייתא.** משום נחלה דרבנן: **לא תקון רבנן.** נחלה דידהו לעקור נחלת חלוקה שוה לגמרי שהיא מן התורה הלכך כי איכא מותר דינר שיחלקוהו בשוה בנחלה דאורייתא יטלו אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן משום נחלה דרבנן ואי לא לא: **כי אבא סוראה.** חמיו היה והשיא רב פפא לבנו אחות אשתו דלתמריון בתו נערות (לעיל נט:) אמרה לי בת אבא סוראה כי נהמא אקוצא בחיכי נהנקדלין (דף יד:) נמי אמרינן אים ושתי נשים שאין מטילין לכים אחד כגון רב פפא ובת אבא סוראה: **מזיל.** רב פפא לבית אבי הנערה לכתוב כתובתה ושם יפסוק אביה ויכתוב לה בנדוניתה מה שיכתוב: **כי מטו לפתחא.** דאבא סוראה: **הוה מיפטר מיניה.** יהודה נטל רשות מרב פפא לחזור לאחויו:

חזיה

מפני תיקון העולם. שלא יבריחו להעלות על דמיהן: **בנגד כתובתה.** אבל יותר מכתובתה לא דלא יהא טפל חמור מן העיקר תנאי כתובתה יתר על הכתובה: **תרי קולי.** לא יותר על דמיה שהיא רואיה לימכר בשוק ולא יותר על כתובתה: **ולריכה רפואה הרי היא כמזונות.** ואם לריכה רפואה הרי הרפואה כמזונות דמרוויחו מיתתן מיתה: מזונות אין להם קצבה הלכך רפואה שיש לה קצבה שאינה חולה תדיר אינה בכלל מזונות: **קוצו ליה מידי לרופא.** שיקבל עליו רפואתה עולמית בכך וכך: **כעורכי הדיינין.** אוהב אחד מבעלי דיינין ומטעיס זכיותיו לדיין ועורך [הדין לפני] הדיינין לזכותו מיקרי עורכי הדיינין שעורך את הדיינין להפוך לבם לטובתו של זה: **מעיקרא.** כשהשיא עלה: **ולבסוף.** כשנתחרט: **מתני' יפר על חולקהון דעם אחוהון.** בני אשה אחרת אם תמותי בחיי ואירשך יטלו בניך כתובתיך. ונפקא מינה שאם מרוצה היא לו שאם יהו בני אשה האחרת מרוצים ובניך מועטים וטוב להן שיטלו כתובת אמן והמרוצים כתובת אמן ואפי' הכתובות שוות: **כל ימי מיגר אלמנותיך.** כל ימי משך אלמנותיך: **גמ' מפני מה תקנו לכותב בנין דכרין.** מאחר שהבעל יורש את אשתו למה תקנו שיורשים לבניה מה שירש ממנה דהיינו נדוניא נדוניא שלה: **ויתן לבתו.** נדוניא יפה דאילו מתה יירשו בניה: **דרחמנא אמר ברא לירות.** דכתיב (במדבר כז) איש כי ימות ובן אין לו וגו' הא יש לו בנו יורשו ולא בתו: **ותקון דתירות ברתא.** שיתן לה האב ממונו שהיו בניו ראויין לירש: **בשלמא בנו בידו.** לנקש לו אשה שדרכו של איש לחזר על אשה: **אלא בתו מי בידו.** וכי דרך אשה לחזר על איש: **ואימא דאב לירות דבעל לא לירות.** כיון דטעמא כדי שיקפוץ ליתן לבתו הוא דתקון נדוניא דיהב אב לבתו לירתון בניה דילה אבל שאר כתובות נכסי הבעל כגון מנה מאתים ותוספת דבעל לא לירתון: **אם כן.** דלא ירתי לשאר הכתובה: **אב נמי מימנע ולא כתב.** לבתו אחרי שזה מקפיד על שלו מלהורים לבני בתי אף אני אמשוך ידי מלהרכות לו נדוניא: **היכא דכתב אב כו'.** כיון דטעמא משום שיקפוץ אב לתת נדוניא לבתו היא היכא דכתב אב נדוניא לבתו נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין: **דלא כתב אב נדוניא לבתו לא נכתוב בעל תנאי כתובת בנין דכרין: לא פלוג רבנן.** לא חלקו בין כתובה לכתובה אחרי שרוב כתובות יש בהן

[6] גיטין מה. ע"ש. [7] [תוספתא פ"ד:], [8] לקמן פו. ע"ש, [9] [ברכות יט. וש"נ], [10] [ב] ב"ב קלא., [11] ג"ז שם, [12] [לקמן קנ.], [13] [במשנה שבמגיות אימא מיגר. וימשכו [בראשית לז] מתרגם ונגדיו עי' תוי"ט], [14] [לקמן לה:], [15] קדושין לב., [16] [יבמות סו. קו. ב"מ נג.], [1] [לקמן נה. ב"ב קלא.], [2] [לקמן לא.], [3] [קדושין ב:], [4] נ"ר ב"ר., [5] [שיך לעיל נא. במשנה],

הגהות הב"ח

(א) גמ' היכא דכתב אב (לכתוב וכו' לא לכתוב בנו) תמ"מ. וב"ב ס"ל לא גרסינן ליה: (ב) תוס' ד"ה תטרוף וכו' שיש גם המקשה. נ"ב עיין בפ' אע"פ דף נה:

מוסף רש"י

עשינו עצמינו כעורכי הדיינין. כקרוב של בעל דין או מוהבי הבא אצל דיינין ועורכו בראיות אחר זכות מוהבי או קרובי (לקמן פו. ועי' רש"י אבות פ"א מ"ח). אדם חשוב שאני. לפי שלמדין הימנו דיש שיעבוד אף שלא לקרובים (שם). בנין דכרין כו'. היו לו שתי כסים וכתובת האמת גדולה משל מכירתה ומתו שתיהן בחייו וירשן, או אחת בחייו וירשה, אעפ"כ לא בטלה כתובתה אצל בניה, אם יש לה בן זכר הימנו, וכשבאין לחלוק בניו בנכסי אחר מותו, נוטלין אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן והשאר חולקין בשוה. ואין יכולין בני הקיימת לומר אנו נטול כתובת אמנו שהיא בבעלת חוב, ואתה אל תטול שאין לאמכם כתובה שהרי בעלה ירשה (ב"ק פט:) וכני שניה אפילו הן נקבות נוטלין כתובת אמן כחוב גמור, שהרי נתחלמנה מאביהן, וכני דאשונה אם יש זכרים נוטלין כתובת אמן ואע"ג דמתה בחייו (יבמות צא.). שהוא תנאי ב"ד. שכית דין תקנו כתובת בנין דכרין (רשב"ם ב"ב קלא.). כדי שיקפוץ אדם ויכתוב לבתו כבנו. דאם נותן לבתו אינו יוצא מזרעו אם כתו מתה קודם בעלה שיבטו בניה את כתובתה אחר מות אביהם (שם). אלא בנתיה מי קיימן בידיה. כלום יכול להרגיל לה אנשים להשיאה דאמר קרא ואת בנותיכם תנו לאנשים (קדושין ב.). ירתון תנן. אינון ירתון כסף כתובתיך ויורשה לא טרפא לקרובות (לקמן נה.).

תורה אור השלם

1. הֲלוֹא פְרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וְעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי תִרְאֶה עֵרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם:
ישעיה נח ז
2. קְחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָנִים וּבָנוֹת וּקְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים וְתֵלַדְנָה בָנִים וּבָנוֹת וּרְבוּ שָׁם וְאַל תִּמְעָטוּ:
ירמיהו כט ו

תוספות רי"ד

בנ"ד הם יורשין כל הכתוב בשטר התחובה בין נדוניא בין תוספת רבפ' ר"נ (דף קלא) מקשה והא אין אדם מקנה דבר למי שלא בא לעולם ואפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ למי שישנו בעולם אבל למי שאינו בעולם לא ומשני תנאי ב"ד שאני: אר"י משום רשב"י מפני מה תקינו כתובת בנ"ד. פי' המורה וכי מאחר שמה"ת בעל יורש את אשתו למה תקינו שיורש לבנים מה שירש הוא ממנה דהיינו נדוניי כדי שיקפוץ אדם ליתן לבתו כבנו. פי' שאלמלא לא תקנוהו יהא כאו"א דן בעצמו איך אני נותן נכסי לבתי שמא תמות כחיי בעלה דירשנה ותפול ירושתי כיד אחרים אבל עכשיו יתן לה (המה) (האב) ואומר אפי' תמות בתי בחיי בעלה ירשנה בנה וכך בתי חביבה עלי כבני: ועד כמה פי' זקוק לתת לה אביי ורבא דאמרי תרוייהו עד עישור נכסי. ואימא דאב לירות הדינו הנדוניא הבעל לא לירות הדינו מנה ומאתים ותוספת. פי' אחרי שהתקנה היא כדי שיקפוץ ניתקן נמי דנדוניא דאב לירות. א"כ פי' דלא יתי לשאר כתובה מימנע אב ולא כתב לבתו. פי' ואמר כך אחרי שזה מקניד על שלו מלהוריש לבני בתי גם אני אמשוך ידי מלהרבות נדוניא: ואימא. פי' כיון דטעם דניתקנה הוא כדי שיקפוץ היכא דכתב אב נדוניא לכתוב בעל להאי תנאה פי' בנ"ד היכא דלא כתב אב לא לכתוב בעל לא פלוג רבנן ז) שלא יהא תנאי כתובה עדיף מכתובה עצמה והשתא דתקון רבנן דמתי'בתא למיגבי כתובה ממטלטלי מיבעיא לי אי גביא נמי כתובת בנ"ד ממטלטלי אי לא ומסתמא דגביא דהא אי לאו דלא להוי תנאי כתובה עדיף מכתובה עצמה הוי מן דינא דליגבי ממטלטלי והשתא דכתובה עצבה גביא איהי נמי גביא: ותטרוף ממשעבדי. פי' אם כתובה שרינהו כדרך שטורפת האשה דהא כבע"ח היא ונשתעבדו לה קודם לכן ולמה בפ' ר"נ ובפ' אע"פ נמי בשמעתא קמייתא אמרי' לא טרפא ממשעבדי. ירתון תנן. פי' ואין ירושה ממשועבדים. פי' במה שעשבד האב אין הבנים יורשים: ואימא. פי' כיון שהטעם הוא כדי שיקפוץ אע"ג דליכא מותר דינר לתלוק

ז) נראה דמחבר כאן ז"ל ותגבי ממטלטלי ככתובה שויוה רבנן שלא יהא תנאי כתובה וכו'.

חזא. רב פפא דלא ניחא ליה ליהודה למימר: **וכ"ש מברא דברפא.** והכא מיעבורי אחסנתא הוא שזה כותב לבנו מה שהיה ראוי להורים לבנו: **דא"ר יוחנן.** לעיל [נב:] שיקפון אדם ויתן לבנו וילף לה מקרא: **נעשוייה נמי.** בתמיה: **מעלאי דידי היינו עשוי.** כמיסתי עמך זהו עשוי שירבה לפקוק בשביל כבודי: **אכפייה.** רב פפא ליהודה בדברים ועל: **סבר איהו.** אבא קורלה אמי דשתיק יהודה מרתא רתח שאין הנדוניא הוגנת בעיניו: **אי מינאי דידי.** אם נטלת ממני עצה: **או אין לא.** מי אמרינן כיון דמכרה לבעלה פקעה לה תורת ירושת אביה מלהורים נדוניא שלו לבני בתו שהרי מכרתה ואין כל הירושה באה מעכשיו אלא מכח הבעל וחלקו כל בניו בשוה בני ב' נשיו: **ותיבעי לך מוחלת.** שהוא דבר מצוי מן המכר ואי משום דלא מטא הנאה לידה מכל מקום פקעה זכותה בחייה: **השתא מוכרת מבעיא לי.** כלומר מי סברת דמשום הנאה דמטא לידה תיקן דלעולם פקעה זכותה: **השתא מוכרת.** דאנוסה היא שלקח דלעולם פקעה זכותה ומיבעיא לי כל שכן מוחלת דלא אנוסה: **מאן לה מאה עולי בעולא.** מכין אותה מאה מכות ברצועה שבראשה ברזל כמין משקולת קטנה שמה עולא: **מוכרת כתובתה לאחרים.** בטובת הנאה שאם נתארמלה או נתגרשה יטלנה לקוחות ואם מתה ירשנה בעלה ומתה וירשה בעלה: **יש לבניה בתובת בנין דכרין.** דהא כי לא זביניתה נמי ירית לה בעל ותקון לה רבנן השתא נמי לגבי בעל במוכרת לא פקעה זכותה. ואי משום דהוקל בעייה למוכרה ולהפסיד את בניה אם נתארמלה או נתגרשה זחי אנסוה שהוצרכה להם: **אחולי אחילתה.** ונקל בעייה להפסיד בניה מכתובתה חנם: **מוכרת לבעלה.** נמי טובת הנאה בעלמא דבר מועט שהרי אם מתה יורשה ואינו לוקח ממנה אלא אם מת הוא לא תגבה והרי לא מת וכא לידי ירושה הלכך במוכרת לאחרים דמי: **או המוחלת לבעלה דמי.** הואיל ובידו הכתובה והוקל בעייה להחליטה: **אין יורשין של זה כו'.** משנה היא ביבמות האשה שהלך בעלה למדינת הים ואמר לה עד אחד מת בעליך והתירוה לינשא וינשאת ואחר כך בא בעלה אלא מזה ומזה ואין לה כתובה לא מזה ולא מזה ואם מתה אין יורשין של זה וזה בנים שיש לה מזה ומזה יורשין כתובתה: **והוינן בה כתובתה מאי עבידתה.** הא אמרת אין לה כתובה: **ואמר רב פפא כתובה בנין דכרין.** והכי קאמר מתה היא בחיי שניהם וירשוה הם אין בנים שיש לה מזה ומזה נוטלין כתובת אמן בנכסי אביהם אלא מולקין בשוה: **ואמאי.** כיון דאמרינן כי אינא לא מפסדא כתובת בנין דכרין: **נימא יבר אנסה.** שהיתה מתאוה לבעל: **קנסא.** משום דלא דייקא שפיר שמת בעלה מקמי דתינסוב: **אין לה מזונות.** באלמנותה דתנאי כתובה ככתובה: **או הב לה כתובה.** דתקנו קבורתה מתת כתובתה וסבר למימר מתת מנה מאתים שתקנו לה חכמים: **תניא.** אני שונה שאין לאלוסה שמתה משפט כתובה דהיינו קבורה: **לא אונן.** ליאסר בקדשים: **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דלאו שארו היא: **ולא מיטמאה לו.** אינה חייבת ליטמא לו ואע"פ שמלוה להתעסק [בשאה מתי מצוה האמורים בפרשת כהנים (ויקרא כא)] דכתיב לה יטמא מצוה זו אינה מהם דלאו שארו היא אבל אם רוצה היא ליטמא מוחרת מליטמא אפילו כהנת דבני אהרן כתיב [שם] ולא בנות אהרן): **אינו יורשה.** נדוניית בית אביה דלא תקון ירושת הבעל עד שתכנס לחופה או שתמסר לשלוחיו: **מה הוא.** בחייה: **גובה כתובתה.** מנה מאתים ותוספת אם כתב לה: **אין לה כתובה.** דין כתובה וקבורתה מתת כתובתה דתניא לעיל [מז:] בנשואה תניא ותמת נדוניית בית אביה שהוא יורשה אבל הכא כיון דכי מתה אינו יורשה אף הוא לא נתחייב לקוברה: **מאי טעמא.** דאמרינן כי מתה בחייו אין לה תביעת כתובה בשביל מנה מאתים שהוא יורש: **שאין אני קורא כו'.** וכך היו כותבין בשטר כתובתה הלכך כל זמן שלא מת ולא נתגרשה לא נשתעבד לה ולא יורש ממנה כלום: שקילא

חזייה דלא הוה ניחא ליה אמר ליה מאי דעתיך משום [ו]**דאמר ליה שמואל לרב יהודה** [ז]**שיננא** [א]**לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפילו מברא בישא לברא טבא דלא ידיעא מאי זרעא נפיק מיניה וכל שכן מברא לברתא האי נמי תקנתא דרבנן היא דאמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר ליה** [ב]**ה"מ מדעתיה לעשוייה נמי א"ל אטו מי קאמינא לך דעול ועשייה עול ולא תעשייה קאמינא אמר ליה מעלאי דידי היינו עשייה אכפייה** [ג]**ועול אישתיק ויתיב סבר** [ד] **ההוא מירתה רתח כתביה לכל מאי דהוה ליה לסוף אמר ליה השתא נמי לא מישתעי מר חיי דמר לא שביקי מידי לנפשאי אמר ליה אי מינאי דידי אפי' האי נמי דכתבת לא ניחא לי א"ל השתא נמי אהדר בי א"ל שוייה נפשך הדרנא לא קאמינא בעא מיניה רב יימר סבא מרב נחמן מכרה כתובתה לבעלה יש לה כתובת בנין דכרין או אין לה כתובת בנין דכרין א"ל רבא ותבעי לך מוחלת אמר ליה השתא מוכרת קמיבעיא לי דאע"ג דאיכא למימר זוזי אנסוה דאמינא כמאן דקא** [ה]**מחו לה מאה עוכלי בעוכלא מוחלת מיבעיא אמר רבא פשיטא לי** [ו]**מוכרת כתובתה לאחרים יש לה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי אנסוה** [ז]**מוחלת כתובתה לבעלה אין לה כתובת בנין דכרין מאי טעמא אחולי אחילתא בעי רבא** [ח]**מוכרת כתובתה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי או כמוחלת לבעלה דמי בתר דבעיא הדר פשטא** [ט]**מוכרת כתובה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי מתיב רב אידי בר אבין** [י]**מתה אין יורשין של זה ואין יורשין של זה יורשין כתובתה והוינן בה** [יא]**כתובתה מאי עבידתה ואמר רב פפא** [יב]**כתובת בנין דכרין ואמאי הכא נמי לימא יצר אנסה התם קנסא הוא דקנסוה רבנן יתיב רבין בר חנינא קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר משמיה דרבי אלעזר** [יג]**מוחלת כתובתה לבעלה אין לה מזונות אמר ליה אי לאו דקאמרת לי משמיה דגברא רבא הוה אמינא לך** [יד]**משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו יתיב ר"נ ועולא ואבימי בר רב פפי ויתיב רב חייא בר אמי גבייהו אתא ההוא גברא דשכיבא ארוסתו אמרי ליה זיל קבר או הב לה כתובתה אמר להו רב חייא תנינא** [טו]**אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו** [טז]**מתה אינו יורשה** [יז]**מת הוא גובה כתובתה טעמא דמת הוא** [יח]**הא מתה היא אין לה כתובה מאי טעמא אמר רב הושעיא שאין אני קורא בה** [יט]**לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי אתא רבין אמר ריש לקיש ארוסה שמתה אין לה כתובה אמר להו אביי זילו אמרי ליה שקילא**

השתא נמי אהדר בי. אע"ג דהן הן דברים הנקנים באמירה [כ] היינו היכא דעמדו וקדשו והכא כשרלה לחזור עדיין לא קדשו אי נמי הכא כבר קידשו [קודם] לכן ואמ"כ כתב ולא אמרינן הן הן דברים הנקנים באמירה אלא כשקידשו אחר כך:

ותבעי לך מוחלת. נראה לר"י לפרש דהוה לך לומנקט בעייתך במוחלת דשמא טפי כדפירש בקונטרס ומסיק השתא מוכרת דאיכא למימר זוזי אנסוה אפ"ה דעתי נוטה לומר הואיל ומכרה הפסידה מוחלת מיבעיא דפשיטא דלית לה כתובת בנין דכרין וכה"ג פר"ח בשילטי המלגיא (שבת דף לה:) גבי ניקב בכלי עהכרמו: **שאין אני קורא בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי.** והא דתניא לעיל (דף מז:) קבורתה מתת כתובתה היינו נדוניית כתובתה והיינו דוקא נשואה שהוא יורש נדוניתה ומיהו שנקרלת נדוניא כתובה כדאמר לעיל (דף מח:) נכנסה עמו לגון אע"פ שכתובתה בנית בעלה ואם תאמר והא מדרש כתובה לא דרשי אלא בית שמאי דלאמרינן בפרק האשה שלום (יבמות דף קטו: ושם) דתנן האשה שאמרה מת בעלי ב"ש אומרים תנשא ותטול כתובה וב"ה אומרים תנשא ולא תטול כתובה כו' א"ל ב"ש לב"ה והלא מספר כתובה נלמד שהרי כותב לה לכשתנשאי לאחר כו' ואע"ג דקתני התם חזרו ב"ה להורות כב"ש לא משום דאית להו מדרש כתובה הדרי בהו אלא מק"ו שאמרו להו ב"ש התרתם הערוה החמורה לא נתיר ממון הקל דהא אמר בפרק האשה שנפלו (לקמן דף פא. ושם) מאן שמעת להו דאית להו מדרש כתובה ב"ש משמע דלא חזרו ב"ה משום מדרש כתובה אלא מק"ו כדפירי' וא"כ היכי אתי הכא כב"ש ומו אביי ורבא דדרשי לעיל (דף נא.) והתדיינך למדינתך ואותביך לאינתו ושמואל דדרש נמי לגון השטר בפ"ק דב"מ (דף טו.) גבי הא דאמר בעל חוב גוכה את השטר תדע שכך כותב לו ואמא מיקוס ואיספי כו' אטו כולהו כב"ש והא בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה ונראה דהכא הלכה כב"ש משום דאשכחנא כמה תנאי דקיימי

חזייה דלא הוה ניחא ליה אמר ליה מאי דעתיך משום דאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא לא תיהוי בעבורי אחסנתא אפילו מברא בישא לברא טבא דלא ידיעא מאי זרעא נפיק מיניה וכל שכן מברא לברתא האי נמי תקנתא דרבנן היא דאמר רבי יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי אמר ליה ה"מ מדעתיה לעשוייה נמי א"ל אטו מי קאמינא לך דעול ועשייה עול ולא תעשייה קאמינא אמר ליה מעלאי דידי היינו עשייה אכפייה ועול אישתיק ויתיב סבר ההוא מירתה רתח כתביה לכל מאי דהוה ליה לסוף אמר ליה השתא נמי לא מישתעי מר חיי דמר לא שביקי מידי לנפשאי אמר ליה אי מינאי דידי אפי' האי נמי דכתבת לא ניחא לי א"ל השתא נמי אהדר בי א"ל שוייה נפשך הדרנא לא קאמינא בעא מיניה רב יימר סבא מרב נחמן מכרה כתובתה לבעלה יש לה כתובת בנין דכרין או אין לה כתובת בנין דכרין א"ל רבא ותבעי לך מוחלת אמר ליה השתא מוכרת קמיבעיא לי דאע"ג דאיכא למימר זוזי אנסוה דאמינא כמאן דקא מחו לה מאה עוכלי בעוכלא מוחלת מיבעיא אמר רבא פשיטא לי מוכרת כתובתה לאחרים יש לה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי אנסוה מוחלת כתובתה לבעלה אין לה כתובת בנין דכרין מאי טעמא אחולי אחילתא בעי רבא מוכרת כתובתה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי או כמוחלת לבעלה דמי בתר דבעיא הדר פשטא מוכרת כתובה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי מתיב רב אידי בר אבין מתה אין יורשין של זה ואין יורשין של זה יורשין כתובתה והוינן בה כתובתה מאי עבידתה ואמר רב פפא כתובת בנין דכרין ואמאי הכא נמי לימא יצר אנסה התם קנסא הוא דקנסוה רבנן יתיב רבין בר חנינא קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר משמיה דרבי אלעזר מוחלת כתובתה לבעלה אין לה מזונות אמר ליה אי לאו דקאמרת לי משמיה דגברא רבא הוה אמינא לך משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו יתיב ר"נ ועולא ואבימי בר רב פפי ויתיב רב חייא בר אמי גבייהו אתא ההוא גברא דשכיב ארוסתו אמרי ליה זיל קבר או הב לה כתובתה אמר להו רב חייא תנינא אשתו ארוסה לא אונן ולא מיטמא לה וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו מתה אינו יורשה מת הוא גובה כתובתה טעמא דמת הוא הא מתה היא אין לה כתובה מאי טעמא אמר רב הושעיא שאין אני קורא בה לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי כי אתא רבין אמר ריש לקיש ארוסה שמתה אין לה כתובה אמר להו אביי זילו אמרי ליה שקילא

בכתובתה קיים הוא: יתיב רבין ב"ח קמי דר"ח ויתיב וקאמר משמיה דר"א מוחלת כתובתה לבעלה אין לה מזונות. פי' מן היתומים באלמנותה דכמאן דגביא לכתובתה דמיא הואיל ותנאי כתובה ככתובה ואמרי' לקמן דתובבת כתובתה מן היתומים א"ל מזונות: א"ל אי לאו דקאמרת לי משמיה דגברא רבא הוה אמינא לך משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו יתיב ר"נ ועולא ואבימי בר פפי ויתיב ר"ח ב"א גבייהו אתא האי גברא דשכיב ארוסתו א"ל זיל קבור או הב לה כתובה. פי' שיש כתובה לארוסה א"ל ר"ח ב"א חנינא. פי' המורה ברייתא אני שונה דאיכא למשמע מינה שאינו חייב בקבורה של ארוסתו דתני' ר"ח ב"א אשתו ארוסה לא אונן לאסור עצמו בקדשים. ואפילו במעשר הקל דכתיב לא אכלתי באוני ממנו. ואין אוננות אלא בלב ואין אוננות אלא יום א' כדגמרי' במועד קטן מואחריתה כיום מר ובשעה שמתו מוטל לפניו: ולא מטמא לה. פי' אם הוא כהן דכהן אינו מטמא אלא בז' מת מצוה האמורים בפ' כהנים ושארו היא א' מהן. דכתיב לה טמא מצוה ואמרינן ביבמות שארו זו אשתו וארוסתו אינה שארו וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו. פי' אם

א) ב"ב קלב:, ב) [לעיל יב: וש"ש ועמ"ש בפ"ד על הגליון מגיבה טו:], ג) [ל"ל ועל וכן הפתקינו תוס' ב"ב ח: ד"ה אכפיה וכ"מ בשאלתות פרשה ויצא סי' כא], ד) [ב"ב פה:], ה) [עי' תוס' ב"ק פט: ד"ה אמר], ו) יבמות פז:, ז) [שם לא.], ח) ב"מ יח. יבמות כט: מנ: לקמן פט: סנהדרין מח: [ע"ש וע"ע], ט) [יבמות קח.], י) [ע"ל בפנינה וכ"מ בלש"י ב"מ יח. ד"ה ולא], כ) [תו"ל אמור פר' א], ל) [לקמן קב. ועי' עוד בתוס' לקמן קט. ד"ה מבזן],

מוסף רש"י

לא תיהוי בעבורי אחסנתא. מקוס שמעכיר הלכ נחלה מן הראוי לה, ואפילו לחרבות לאחר ולמעט לאחר (רשב"ם ב"ב קלג:). **ואמר רב פפא כתובת בנין דכרין.** הכא לא שקלי יורשין דילה כתובת בנין דכרין, אלא בני הכשרה נוטלין כתובת אמן ואמר חולקין בשוה (יבמות צא.). **לא אונן.** אין מנוגות חל עליו לאיסור אכילת קדשים (ב"מ יח.) אם מתה אינו נאסר בקדשים מחמת מצוות (סנהדרין כח.). **ולא מיטמא לה.** אם כהן הוא דכתיב כי אם לשארו, והיינו אמה, והאי לאו שארו הוא, דלא בא עדיין לידי קיבוב בשר (ב"מ יח.). **וכן היא לא אוננת.** לחיות אסורה בקדשים (יבמות כט:) אינה נאסרת בקדשים בחיותו מיתתו בקדשים (סנהדרין כח.). **ולא מיטמאה לו.** אם הוא קרוב, דאין הבנות מחוברות על הטומאה, דכתיב בני אהרן, אלא אינה זקוקה לטמא לו, לא הבנים ולא ישראלים, שאינה להתעסק בשבעה מתי מצוה האמורים בפרשה, דכתיב לה יטמא, ותניא לה יטמא מצוה ואם לא לה יהא מטמאים אותו בעל כרחו, ומעשה ביום הכהן כו' בתורת הבית (ב"מ יח. וכעי"ז לקמן פט:) אינה צריכה להתעסק בו, ולאו דוקא נקט ולא מיטמאה דהא בנות אהרן לא אחחבו על הטומאה, אלא אחיי דנקט לא חוגת דאלטרין ליה, נקט ולא מיטמאה, דבני למיתני תרתי בדיה ובדידיה, כך שמעתי, ולי נראה ולא מיטמאה כגון בנגל, שישראלים מוחברים על הטומאה מובנגלתם לא תגעו (יבמות כט:). **מתה אינו יורשה.** דיורשת הבעל נקנה לו משארי הקרוב אצלו מתפסמתו ורש אותה בכ"ג (קיא:) והא לאו שארו הוא (ב"מ יח. וכעי"ז לקמן פט:). **מת הוא גובה כתובתה.** ובדכתב לה מן אלמוסין מיתוקמא (יבמות כט: וסנהדרין כח: ועי' לקמן פט:).

תוספות רי"ד

שאין שם אלא שתי כתובות מצומצמות ושקלו נמי בנין דקמייתא כתובת בנ"ד כדי שיקפדן ואמאי תנן לקמן בפ' מי שהי' נשוי ודף צא) דאם אין שם מותר דינר על שתי כתובות אינן נוטלין כתובת בנ"ד אלא חולקין אותה בשוה ולפינן להא מלתא מעיקר תקנתא דכתוב יתר על חולקיהון דעם אחוהון: במקום דמיעקרא נחלה דאורייתא לא תיקון רבנן. פי' במקום דמיעקרא נחלה דאורייתא משום נחלה דרבנן לא תיקון רבנן נחלה דידהו לעקור נחלת חלוקת שוה לגמרי שהוא מן התורה הלכך כי איכא מותר דינר שיחלקוה בשוה כנחלה שהוא מן התורה אז יטלו אלו כתובות אמן ואלו כתוב' אמן משום נחלה דרבנן ואי לא לא: אמר רבא פשיטא לי מוכרת כתובתה לאחרים יש להן כתובת בנין דכרין. מ"ש זוזי אנסוה. פי' היא מכרה כתובתה לאחרים בטובת הנאה שנותנים ממונם על הספק שאם תתאלמן או תתגרש יזכו הלקוחות בכתובתה אבל אם תמות היא בעלה יורשה והלכך יש לה כתובת בנ"ד שהרי הבעל יורשה והיא בשמכרה לא נסתלקה מכל תנאי כתובתה שלא נסתלקה בכל לב אלא זחי אנסוה: מוחלת כתובתה לבעלה אין לה כתובת בנ"ד מאי טעמא אחולי אחילתא. פי' ואינה אנוסה ובכל לב נותנה לו ואין הבעל יורשה שיוריש עכשיו גם הוא לב"ד שכבר מחלה לו אפילו מחיים וא"צ עכשיו ליורשה הלכך אין לה בבנ"ד מכאן מוכח שראובן שאמר לשמעון קנה ממני בסודר שאתן לדלי חפץ פ' אם ירצה שמעון למחול מחל (והרב אומר אם ירצה למחול א"י למחול ולהפסיד לדלי מה שקנה בשבילו ואינו דומה זה לזה ואין ללמוד זה מזה) ולא אמרינן זכותא דדלי הוא

עין משפט נר מצוה

קטז א מיי' פ"ו מהל' נחלות הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע מ"מ סי' רפב סעי' ח:

קי ב מיי' פ"כ מהל' אישות הלכ' ח סמג לאוין עח טוש"ע אה"ע סי' עח סעיף ח בהגה"ה:

קיא ג ד ה מיי' פי"ז שם הלכה יט סמג עשין מח טוש"ע שם סי' קיז סעיף טו:

קיב ו ז מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכה ז סמג עשין נ טוש"ע שם סי' ז סעיף טו:

קיג ח מיי' פי"ב מהל' אישות הלכה יח ופי"ז הל' יט ופי"ח הלכ' כג סמג לאוין מא טוש"ע שם סי' לג סעיף ט ופי' קה סעיף ד:

קיד ט מיי' פ"ב מהל' אבל הלכה ז סמג לאוין רלה טוש"ע יו"ד סי' שנב סעיף ד ופי' שעד סעיף ד וטוש"ע אה"ע סי' נה סעיף ה:

קטו י מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה ב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע שם ופי' מז:

קטז כ מיי' פ"א שם הלכה יא סמג שם טוש"ע שם סימן נה סעיף ו:

קיז ל טוש"ע שם סעי' ה:

תורה אור השלם

ו. מֹשִׁיב רָעָה תַּחַת טוֹבָה לֹא יָמוּשׁ רָעָה מִבֵּיתוֹ: משלי יז יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' מבר אחיהו מיתמא רתח:

תוספות רי"ד (המשך)

ולא כל הימנו של שמעתן למחול דהא הכא זכותא דבני' היא ומשום דבעל לא אתני אלא בהדי אשה היא יכולה למחול. ודוקא כשלא אמר זכה בעבור פ' דודאי זכה ההוא פ' ואין ליה כח לעכב בידו ולמחול דזכין לאדם שלא בפניו: בעי רבא מוכרת כתובתה לבעלה. פי' בטובת הנאה בדבר מועט שאם תמות בחייו יורשה ואם ימות הוא לא תגבה והרי לא מת וגבא לידי ירושה כמוכרת לאחרים דמי. או כמוחלת לבעלה דמי מי אמרינן כמו שהיה יורשה מתחילה גם עתה יורשה שאין האשה מוכרת אלא אם תתאלמן או תתגרש אבל אם תמות בעלה יורשה הלכך ירושה כדקיימי קיימי ואית לה א"ד כיון שמכרה לו א"צ עכשיו ליורשה שאפילו אם היו יורשיה יורשים אותה הוה הוא זוכה בכל נכסי' אחרי שמכרה לו וכיון שא"צ ליורשתה [אינו] מוריש לבניה כתובתה כתר דאיבעיא הדר פשטי' מוכרת כתובתה לבעלה כמוכרת לאחרים דמי. ודוקא תנאי דבנ"ד לית לה למוחלת כתובתה דאחי מכח כתובתה יורשת בנ"ד. אבל תנאי דבנין נוקבין שאינו חלוי בכתובתה אלא תנאי בפ"ע הוא שהתנה עליה אע"פ שמחלה כתובתה תנאו קיים ואע"ג דאר"א לקמן מוחלת כתובתה אין לה מזונות דוקא מזונות דחלו בכתובתה שאינה ניזונית אלא עד שתגבה כתובתה וכיון דמחלה כתובתה כאילו גבאתה דמי ואין לה מזונות אבל מזונות הבנות דלא חלו

מזונות. פי' מן היתומים באלמנותה דכמאן דגביא לכתובתה דמיא הואיל ותנאי כתובה ככתובה ואמרי' לקמן דתובבת כתובתה מן היתומים א"ל מזונות: א"ל אי לאו דקאמרת לי משמיה דגברא רבא הוה אמינא לך משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו יתיב ר"נ ועולא ואבימי בר פפי ויתיב ר"ח ב"א גבייהו אתא האי גברא דשכיב ארוסתו א"ל זיל קבור או הב לה כתובה. פי' שיש כתובה לארוסה א"ל ר"ח ב"א חנינא. פי' המורה ברייתא אני שונה דאיכא למשמע מינה שאינו חייב בקבורה של ארוסתו דתני' ר"ח ב"א אשתו ארוסה לא אונן לאסור עצמו בקדשים. ואפילו במעשר הקל דכתיב לא אכלתי באוני ממנו. ואין אוננות אלא בלב ואין אוננות אלא יום א' כדגמרי' במועד קטן מואחריתה כיום מר ובשעה שמתו מוטל לפניו: ולא מטמא לה. פי' אם הוא כהן דכהן אינו מטמא אלא בז' מת מצוה האמורים בפ' כהנים ושארו היא א' מהן. דכתיב לה טמא מצוה ואמרינן ביבמות שארו זו אשתו וארוסתו אינה שארו וכן היא לא אוננת ולא מיטמאה לו. פי' אם